

Franckesche Stiftungen zu Halle

**Spis tento wegmenu paně v čyněny. wněmžto nyněyssych
no wowěrcuow neplna a necela. ano brž kusa wiera s mno
hymi a gystymi duowo [!] dy pisem swatych ...**

Lukas <von Prag>

Mladá Boleslav, 1527

Kapitel

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:obv:ha33-1-228727](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:obv:ha33-1-228727)

60. 69
ĽnĽžſtwie teſ ymianſelſtwi za ſwatoſť Protoſ
ſe poľuſyli oto. aby to ľiľ o dwoľ ſwatoſti pug
ciece byti. ginee roſſechny y ĽnĽžſtwie y man
ſelſtwie od ſwatoſti odcyzeli. Ale ponĽ
wadſ obogi ſwatoſtij yaľ oſ ſworchu vľaza
no prawda duchowni gimi wyznamenana
wpiſmich ſwatych ſe naleza Tomu niſ ne v
ćinie by mohli prawdu tu od ſwatoſti a neb
ſwatoſť od prawdy odcyzeti:

Proti odporu o manſelſtwi w ragi:

Yľ do newie ſe manſelſtwie w ragi wne
winnofťi vſtaweno. a roſſaľ ne bylo poſiwa
no priedpadem w ragi ale w zlořećenſtwi na
zemi. w prwnich Ľnihach Moſyſſowych. ſ.
A popadu ne odpuffťeno ale dopuffťeno
Ne odpuffťeno. taľ yaľ o w newinnofťi bylo
aby podle ľela toľiľ o wywolemi ſe plodili w
miľofťi w ſwatoſti a w ſprawedliwofťi. ale
w neprawofťi: Jaľ oſ die dawid. A y w nepra
woſtech poľat gſem a w Ľriſſych mych poľa
la mne matť a ma Strany ľela zľij y dobriľ.
woſſychni w rownoſti te gſan strany plodu.
ale strany duſſe ſprawedliwi zwiery odwin

ny te wkrystu bywagi strze wiern wyswobo
zeni. tak aby gim podle dusse y podle tela ne
bylo to k zatraceni pocytano. k Rzymanom
w viij. Dopuszczeno pak radnie a poctiwie
hodnie a slusnie. Gedno prowysstrahu hor
ssio zleho. pronez potom potopil swet a pa
tero kralowstwie zahladil. a zapowedi tube
wcinil. aprorozmnozeni lidskeho pokolenie. a
wossak whrichu a w pokute a w zlorecenstwi
adama a ewy zpuowodu padu gich. tak a
by toliko spasenie nezmanzelstwi ale z wywo
leni wkrystu zwiery a z sprawedliwosti sfo:
neb z manzelstwi telesneho. Bud sprawedli
wych neb neprawych zplozeni plodu w za
traceni hriecha se puosobi. ac yak oz teceno w
krystu sprawedliwym manzelom zwiery wy
kaupenie a spasenie pozuostaweno Tez de
tem ac riedkym prisslym ktemuz A to se
oznamunge proti tem genz staro manzelstwy ny
neyssy popadu slepe chwalee magiece y drzie
ce gey sam w sobe bez zriezeneho spasenie pra
rody zahodny zaslussny a bezhriechnu:
A ac swatypaweldie. Wdalisepanna neshre
ssy. wossak to mini stan wymunk au budeli w
krystu a wciertwi. tehdy neshressy A budeli
wzriženem wwiere w spaseni: Neb ginde die

Zuoſtaneli wwieře i Tymoteowi ij. nemerwe
 ani kuſe. ale cele a prawe te gęz ſtrze laſtu de
 la. neb wěrū očiſtunge ſidce wkrıſtu: A woſkut
 ciech w r a hođnoſt ſe dawa. A ac panna
 wdali ſe neſhřeſſy. a woſſat takowij zamutky
 mieti buďau ſtrany zplozeni ypoژیwani. a ca
 ſto ſtrany obcowanie Protož bezkryſta
 manželſtwie netoliť hriechem ale přičina na
 ramna hriechu geſt: A protož apoſtol tau
 přičinau die k Efežſkym w v. Ale ya prawim
 wkrıſtu a wciertwi A byt gine přičiny ne
 bylo oblibiti radci ſtaw ſwobody než ta. do
 ſtit by bylo. Neb ti genž wkrıſtu a wciertwi
 negſu vcaſtnoſtij a obcowanim. hlubſſieho
 vcaſtenſtwie w hrieſſiech ſwych yczyzech do
 chazegij Protož boge ſe toho dawid modlił
 ſe za očiſtění y za odpuſtění toho hriechu
 naywětci° iť a w žal. xviii Odragnych mych
 očiſt mē a odcyzych odpuſt ſluze twemu. O
 dragnych mych. totiž. hriechu o wnichž počat
 ſem ynarozen ſtrany me oſoby očiſt mē. A o
 cyzych. totiž ſtrany plodu poſlužení. odpuſt
 ſluze twe°. Die dale. Nebo nebudulimi pa
 nowati. tehdy nepoſſt w mēny budu a očiſtēn
 budu od hriechu naywětci° A tēto hriecho
 přimanželſtwi. y k do žněžij rozumie. byt ro

zuměli nayaše zle přigdu niš dytby k tomu ne
chwatali. ale radci požanie činiece. řazni by
nadšebau poziewali. a w křystu w včastno
sti a w ciertwi w swatych obcowani hledeři
by byti aby sami se zyskali k spaseři. Teb y co
platno. zarwedenie řazier a sami beztee praw
dy zřiezene gsuc. byt kupoznani weštkw swět
zyskali k spaseři. die pan. Matanš w xvij. a
swe dussi by škodu včinił negsuc sami w křy
stu. y ktera u odměnu da za dussy swau. ani
swět weštkw obraceny a zyskany nepostatč
neb syn člověk a suditi bude gednoho řazde
ho podle skutku ow geho. Agiste poně
wadž křezsky staw ma byti doř onalegssy
nadgine obecne stawy. Tehdy nalezı k nemu
osoba w prawdě wier y obecne křestianske mi
mo gine ctnostna. A že staw swobodny
doř onalegssy gest w křystu w křestianstwu
w wmysle přiemem y w prawdě panenstwie
y manželstwie duchownıho nadmanžely po
swatne. A k do tomu leč nemudry odpierati
bude. že manželstwie poswatne nedoř onaley
ssie. osobe w doř onalosti postawene nepřislu
ssie. byt gine přičiny řadne nebylo. řč.
Protož ani tim dowedau. že mnozı wstawu
křezstwie bezmanželstwi hřessie. řč. Gimž

se odpowie. že mnozi y w manželskwi w ssym
 obyčgem hřessie. netolík hrziechem naywěc
 čím strany swe neb plodu. wtš. Ale hřiechy
 smilnymi. cyzoležnymi. sodoškými. hanebnými.
 zlostmi. swary. zawistmi. ruznicemi. ičijs
 protolíž staro manželsky ma proměnen byti
 w giny domž gšau w něm dwa spolu. A pro
 toliž. že někteří zmanželuow negšau w křystu
 a w ciertwi a spasení nebuda. Tež y tuto
 tež k dyžby z kussenie před vradem bywalo
 a kazen se nadnehodnými wedla. mnohoby
 wbylo toho. Ale tuto prazniti a giesi a pi
 ti y spati dosytošti. přičin se newarowati. swo
 body wřeci y w hleďeni y w obcowani s žen
 a mi mieti. By oceliwij wmyslowe byli. bez hře
 chuow nebuda. Protož prozle vziewanie
swobody w křestwi. nižadny nema haneti a
 potupowati prawdy. Take to gí
 ste. že manželskwi w křystu a w ciertwi mali
 hodne y wzacne bohu a lidem bez vrazu byti
 w duchownim panenskwi y w manželskwi.
 A to manželskwi bu deli trwanliwě w křystu
 a w ciertwi. ne odegme panenskwi duchow
 niho než samo tělesné. a wssak naduchownie
 zamutky nemale wweđe. wtš.
 A že apostol chěl obecne mieti něktěree tak

we w swobodě yať orwy sam byl. aby bezpe
čowanie roztrženeho w libosti swětu ženy ne
byli. a w ne swobodě ne swogi. Ale aby myslj
celau slaužili gedinemu panu lúbice se gemu
Owšem toho kněžim swym žadal. yať ož Ty
motea napominal. aby mezy gūnymi wčemž
by se měl napřík lad wydati dobrych skutk uo
wydal se y wstawu swobodnem wěstotě pa
nenstwíe a newmanželstwí. wts. Jak ož y pan
swe slaužby wčil rka. Luk aš w rij. Budte bed
ra wasse přepasana. rč. A opět Matauš w v
Blaženj čyštoho sřdce. neb oni boha wídeťi
budau. A opět Matauš w rij. Agsaut řezan
cy gessťo se pro kralowstwíe božie řezali

A že toho nechapagi množj než ti gūmž da
no gest: A že kněžj magi byti sluby
kralowstwíe božio a sprawedliwosti geho
whledani. Matauš w vj Tehdymagi byti
swobodnj bezpečowanj tať welmi. až ani o
zaytręgssy den. A tot se netreffi kněžym
ženatym. neb pečy swau osřau osřbu řazdy
ma mieti wwrženau napana Kollocenskym
w iij. nebo geho gest peče oně Protož gūm
nadgūne čistota panenstwíe a nemanželstwíe
naležj. aby swobodnj y hotowj wždy ř po
winnostem swym byli. rč. Ti a množj gi

nij diwodorwe pře teto proti nynějšsim win
 nicych nas. oznamugij newinnu nassy. a do
 wodie že to pišmo aposttola. Braniece se ro
dawati neplni se nanas. neb aposttol neprzi
 darwa kněžim. než yať a ro kterakem spuo
 bu minil oznameno gest. A my yať a ro která
 kowe prawdě a yať ym osobam nebranime.
 podle pišem swatych. A zase podle prawdy
 pišem swatych. kterym proč zyať ych přičyn
 branime zgerwe včineně
 To až potud bud tomu zadošti čyněníe:

o Zdržowani odpokrmuow
die dale

A welegice se zdržowati od pokr
 muow kterežbnoh stwořil kpožíwani
 sdiel činenim wěrnym a tēm genž po
 znali prawdu. Ulebo wsselike stwoře
nie dobre gest. a nitz nema zawrženo
 byti což se sdiel činenim przigima. ne
 bo poswęceno bywa škrze slowo božie
 a modlitbu. zc.

*Vu-
prg.
3
70.
Leg.
pay.
43.*

Giz se tuto otrzetie wěcy dotyce. zčehož
nas winniece wedau k duowodu swemu pra
ti nam řeč apostola A yakož sine dosti s po
mocy božie učinili prwonimu winěni cose tkne
wiery že gsine odnie ne odstaupili. ale k celo
sti a plnosti gegie přistaupili. Take y dru
hemu co se tkne ženiteb k něžských dosti gsine
učinili a prawě dowedli. že se nanas neplnie
ta řeč. Braniece se ženiti. Tak s pomocy te
hož pana boha owšem dowedeme. že podle
wmysla swateho pawla ta řeč. Wlegice se z
držowati odpokrmuo. ič. neplnie se nanas

Kuporozumění pak tomu potrze
bie toto poznati Že troge přičiny nalezagi se
wpisně swatem zdržowanie odpokrmuow
Gedny podle zákona stareho. Druhee stra
ny pokrmuow pohanských modlam oběto
wanych. Třetie podle wstawenie staršsiech
w žydowstwu:

Znamo bud připrwni wěcy. že mnohe wě
cy zákonem zapowědēny gsū wffigure židom
byly. ne aby w przirozeni swem gelik ož odbo
ha stworzeny gsau byly zle: Těb psano w
prwnich knihach Mozyššowych w j. Zte
re wěci buoh učinil biechu welmi dobre. a po
žiewano některych bylo až do zákona. ano y

odtěch genz podzatonem nebyli wždy. a pro
 to gim ty wěcy nebyly křiechu přiętany.
 Těz když zaťo bozie spravedliwosti wydan
 tehdy y mnohee wěcy vffigüre budancie pra
 wdy w křystu w ciertwi y w duffech a wěrzi
 ciech wydany. tak dotud aby ty wěcy staly.
 doniž prawda by nebyla gich naplněna. a k
 dyžby byla naplněna. aby zase ty wěcy kpozi
 wani obecnemu bezewssie winny přisly a po
 žiwati gich mohli wssychni wěrnij z jiduow
 y z pohanuow A ti pokrmowe za
 porwedeni byli howad nepřezwagických a k
 pyt neděliciech. a ptaťuow laupejem žywi
 ciech se a ginych A zapowědina krew y wssie
 life vdarwene. a žywas přiberantowi A
 to stati mělo doprawdy křysta a ciertwe ob
 nowenie wzatoně wiery noweho swědectwi
 Těb yaťo křystus měl nas wykupiti z křie
 chuow a z neprawosti protipowinněe spra
 wedliwosti dopuštěnych. i. c. Tak yzffigur a
 otcowských wstawenij: podle toho. Zaťon
 křtze moyzisse dan. ale milost a prawda křtze
 křysta stala se gest. Jan w j. A apostol Gal
 latom w iij. Když přisla plnost času poslal
 buoh syna swého wčiněneho zženy. wčiněneho
 podzatonem. aby ty genz podzatonem byli

K

wytaupil. abychoſm wywolenie ſynnow bo
ziech priyali. A k tomu prirwodi apoſtol dwo
gi ſfiguram. Gednu ſaru ženu abrahamowu
a dēwku gegie. a dwa ſyny. gednoho z ſwo
bodne a druheho z dēwky. A dwē hore. Ged
nu Synay naniz zakon w ſlužbu rodē dan.
ſnimiz ſpogen w geruſalemē chram wzdēla
ny a ſlauzi ſſyny ſwyni ſfiguram. A druha
hora ſyon. naniz křiſtus w křižowan k wyſwo
bozeni zakon a yz ſlužby. a duch ſwaty wy
dan a zakon miłoſti. a k azanie čtenie genz a
dotud neplodna byla. a wſſak mēla dēwka
y ſ ſynem wyrwżena byti w tom prokřižni
ti ſwobodne wiery. neb nemēl ſpolu dēdicem
byti ſyn dēwky ſ ſynem ſwobodnee. k terauz
ſwobodan wyſwobodil křiſtus. A opēt w
Wypak bratrie w ſwobodu powołani gſte
toliko ſwobody nedawayte wpricinu tēla. a
le ſkrze laſku ducha ſlužte ſobē w ſpolet. A o
temz apoſtol k Efezskym w ij die. Nebo on
geſt pokog naſ kteryz wcinil obee w gedno. a
proſtředni zed hraze zruſſywo neprižnie w tēle
ſwem zakon prič azanij ſ wſtanowenimi wy
prazdniuge. aby dwuog lid wzdēlal w ſobē
ſamem w gednoho noweho člowēk a čynē po
kog. aby ſmūil oba w gednom tēle ſ bohēm

65. 66
Prze křiz zabigege nepřizně vsamem sobě. a
přisěd zvěstoval potog. i. c. Tež yť Kolo
centřym w 1. A wy k dyž gste byli mrtwí. w
hříšsych a wne obrziezce tela wassého. spolu
objiwoil was. snim odpussiege wam wssěck y
hříechy. shladilo kteryž proti wam byl zapis
vložený kteryž byl protivny wam. wynaw
gey zprostředk a přibilo geý nakřiz. i. c.

A ty ffigury y zákonnie věci y otcowstá
wstawenie měla trwati až dowyblassení čte
nie swateho. Tebo doniz nepossel zákon z Sy
onu a newysslo slowo božie zgeruzalema. ge
ssēmnozy zjiduow wěrziciech byli horliwí
milownici zákona ostriehagice geho. a odpo
křnuo se zapowěděných zdejgice. a wssak
pomalu byli odwozowani od těch ffigur:

Alle k dyž se pohanepočali obraceti křčení.
genž podzakon těch ffigurnych věcí neslusse
li. tehdy některí zjiduo s stupiwssě odgeruza
lema počali včyti pohany wěricie zákonní
wěcem praviece. nebudauli ostriehati záko
na že gím křystus nřz neprospege protinimž
apostol psal yť kazal oznamuge gím wykupě
nie ztoho oněmž swrchu. Protož die křžima
nom w xiiij. Wiem a douffam wpanu gezy
sslowi. že nřz nečistého křženého gedine tomu

genž domniwa se nečiste byti. to^o nečiste gest
A niže. rošček y wěcy gsū čyste. ale zle gest člo
wěk u škrze vraz giesti A že wwiere w křystu
rošše čyste čistym. aby gich nižadny nesaudil
w pokuřmich nebo w napogich. a tak o mno
hých piřmich w Episttolach položených.
A kdž oty wěci nesnaze apohadky by strany
pohanuow wěřiciech byly. magili zákōnich
wěci a otcowských židowských wstawenij o
střihati wwiere pana křysta čili niž Stahlo
se to až k aposstolom do geruzalema w skut
cých w rv. a podano k sandu. y vsuzeno aby
pohane wěřicie gñym obteřowani nebyli A
le aby s židy wěrnými mohli spolu wwiere by
ti w obcowani. gedno pro žydy tehdy gessče
nemocne. aby se warowali od křwe od wda
weneho od smilstwi A tau přičinai aby měl
přistup tymoteus židom kázati obřezan gest
A aposstol žeby oněm žide wgeruzaleme slyše
li žeby od zákona odwodil židy prohorliwost
y nemocy gich posluženie. nalezenomu pro v
pokuřeni židuow aby se s židy w chramu po
swěcowal A ty wěcy zákonnie staly až do
zkazy chramu y obětij a až do naplnění čes
nūm powšsem swěte. A škrze wtworzenie wiery
a žnie sprawedliwosti y požiwanie milosti a

66. 67
prawdy duchownie. pomínuly gsau w krze-
stianstwu. Oniez giż přestaly nesnadnosti neb
se krženē žádný leč nedowěrný křidom nak lo-
nēny ne ospravedlniuge. Protož ta písma o
tom giż k onerz magij. a nemohau giż nynie
právě rodena byti. ac se y oto pota ussegij
mnozij swe tělesne swobody wpo krmich pro-
wozowati. natahugiece písma ta času toho
řečeneho psana kteraž giż k onerz magi podle
přičin tehda gssich. protož nitz gimi neprowo-
die. ani čeho gimi dowodie. ic.

O Druhe přičyně:

Druha přičina zdržowanie odpoke-
muow byla wzata zpohanuow kteriž swēe
po krmny na yprwe modlam obětowali. A tu
některi přimodlach a některiž doma neb zwa-
ni gsauz giedali. A některiž zwěrných ma-
gierz vměnie bezlasky. že modla nitz nemie ani
modlam obětowane. y pozierwali toho s vra-
zem a s pohoršenim. A to aposttol tresce
zedwo gie wěcy. Gedno zne slusne gedenie
Jaž die i koryntō r. Warugte se od modlo
služeni. yaž o opatnym mluwim. wysami sud-
te co prawim. Kalich dobrořečení gemuž do
brořečime wssak obcowanie k rwe křystowy